

Nr 7

Civilutskottets betänkande i anledning av motioner angående riktlinjer för fastighetsregisterreformen.**Motionerna**

Utskottet har i detta sammanhang behandlat motionerna 1973:

957 av herr Svanström m. fl. (c, fp, m) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att ändringar av ortnamn och förändring av deras användning regelmässigt underställs riksantikvarieämbetets prövning,

958 av herr Svanström m. fl. (c, s, fp, m, vpk) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en omprövning av fastighetsregisterreformen i enlighet med i motionen framförda förslag, såvitt motionen inte behandlas i utskottets betänkande CU 1973:8.

Motionen 1973:908 om inrättande av två tjänster som extra antikvarier vid riksantikvarieämbetet har hänvisats till kulturutskottet och kommer att behandlas i dess kommande betänkande KrU 1973:12.

Utskottet

Utskottet har i sitt betänkande CU 1972:4 lämnat en redogörelse för gällande ordning m. m. på området. I betänkandet har utskottet vidare gjort bedömningar, som påverkat behandlingen av hithörande frågor.

Vid behandlingen av de nu föreliggande motionerna har utskottet tillfört synpunkter av representanter för justitie- och civildepartementen, lantmäteristyrelsen, riksantikvarieämbetet och Svenska kommunförbundet.

Den av statsmakterna år 1968 beslutade fastighetsregisterreformen innebär bl. a. att kommun i regel skall vara registerområde. Inom det äldre jordregistret för landsbygden upphör socknen sålunda att vara registerområde. Fastighets registerbeteckning inom kommunen skall anges med ett inom kommunen unikt traktnamn kombinerat med ett blocknummer och ett enhetsnummer. Indelningen i trakter skall leda till att traktnamnen skall vara lokalisering och inte för långa och att trakterna skall vara så stora att de lätt kan redovisas på karta.

De invändningar som – främst ur kulturhistorisk synpunkt – tidigare rests mot reformen och nu även tas upp i motionen 1973:958 är i huvudsak följande. Slopandet av jordregistersocknen som registerområde innebär att denna på obruten tradition grundade och i social gemenskap i sen tid levande indelning kommer att försvinna. Därmed uppges ett egenvärde, värt att bevara, och skapas svårigheter för utnyttjande av arkiv

och register. Slopandet av socknen som registerområde medför i sin tur att många tidigare bebyggelsenamn, som återfinns i flera socknar inom kommunen, måste ändras för att registerbeteckningarna skall bli unika.

Den omprövning av fastighetsregisterreformen i fråga om grunderna för fastighetsbeteckningarna som omfattas av hemställan i motionen 1973:958 begränsar sig enligt sammanfattningen i motionen i detta hänseende till huvudfrågan om bibehållande av socknen som registerområde såväl i landsbygdskommuner som då socknenområdet sammanlagts med ett tidigare stadsregisterområde. Utskottet konstaterar i detta sammanhang att de namnändringar i fastighetsregistret som föranleds av andra skäl nu inte berörs i något motionsyrkande.

Den första huvudinvändningen gäller att *socknen försvinner som administrativt territoriellt område*. Detta innebär att ett äldre, traditionsmättat gemenskapsbegrepp också kommer att försvinna. Det innebär däremot inte, som utskottet här nedan utvecklar, att sockennamnen på samma sätt försvinner. Motionärerna anför bl. a. att sockenbegreppet långt in i sen tid haft betydande sociala funktioner men synes närmast äberopa vikten av att även i fastighetsregistret bevaras ett uttryck för bebyggelsehistoriskt betingade förhållanden.

Enligt utskottets mening är vad motionärerna anfört självfallet värt beaktande. Sett ur den vetenskapliga, kulturhistoriska forskningens synpunkt kommer dock gällande sockenindelning att även i framtiden kunna beläggas på samma sätt som i dag. Sett ur allmän synpunkt har givetvis det bebyggelsehistoriska sockenbegreppet ett inte ringa traditionsvärde. Begreppets sociala funktioner har dock på många håll starkt avtagit på grund av bl. a. snabb tätortsutveckling och ett förändrat kontaktmönster. På de flesta håll torde det anses som mest väsentligt att traditionen får bäras genom en riktig användning av sockennamnet i enkla eller sammansatta traktnamn.

Den andra huvudinvändningen gäller de *namnändringar* som direkt eller indirekt betingas av att by- och kommunnamn är lika i flera socknar och därför måste särskiljas inom kommunen som registerområde. Motionärerna har utgått från en redovisning av de preliminära förslag som inkommit från överlantmätarna. De har dock noterat, att lantmäteristyrelsens beslut respektive för allmänheten utställda förslag inte har samma genomgripande karaktär.

Civilutskottet har inte anledning frånga den ståndpunkt som tredje lagutskottet (3 LU 1968:5) tidigare intagit, nämligen att alla möjligheter bör tillvaratas för att bevara de gamla gårds- och sockennamnen. Vid behandlingen i civilutskottet år 1972 (CU 1972:4) noterades bl. a. att i fastighetsregistret antecknas även församling och kyrkobokföringsdistrikt. Eftersom på landsbygden indelningen i socknar ofta sammanfaller med församlingsindelningen bevaras i många fall sockennamnen nu också utanför registerbeteckningens ram. Utskottet noterade vidare att möjlighet fanns att inom riktlinjernas ram tillgodose bevarandesyftet genom att

i fastighetsregistret vid sidan av registerbeteckningen anteckna särskilt namn på fastighet. Det anfördes i betänkandet att namntraditionens bevarande inte endast – och kanske inte ens huvudsakligen – var beroende av fastighetsregistret. Den faktiska användningen av ett ortnamn beror i allt väsentligt på behovet av att därmed lokalisera en plats och på i vilka andra levande namnsammansättningar det kommit att ingå. Namnredovisningen på den ekonomiska kartan är i sin tur beroende av att namnet används i orten som lokalisering. Det torde vara möjligt att låta socknar utgöra trakter med socknens namn och i andra fall använda gällande traktnamn i förening med sockennamnet.

Lantmäteristyrelsen som beslutsmyndighet samarbetar i dessa frågor med bl. a. riksantikvarieämbetet och ortnamnsarkivet i Uppsala. Riksantikvarieämbetets medverkan har efter uttalanden i betänkandet CU 1972:4 utvecklats till en fortlöpande kulturhistorisk granskning av föreliggande förslag till traktnamn och traktindelning. Ämbetet har för att belysa bl. a. skillnaderna mellan överlantmätarnas förslag och de förslag som slutligen lämnats lantmäteristyrelsen gett följande uppgifter – utan anspråk på fullständig exakthet – från Uppsala län.

Kommunblock	Antal socknar	Överlantmätarna Antal traktnamn	Riksantikvarieämbetet			
			Antal traktnamn	Därav dubbelnamn	Ökning av traktnamn i %	Särskilt namn
Enköping	35	237	503	73	112	166
Häbo	5	16	47	0	193	43
Uppsala	38	262	689	128	163	285
Tierp	8	205	279	6	36	74
Östhammar	12	165	239	8	45	40
Älvkarleby	1	17	27	0	59	6
Summa	99	902	1 784	215	97.7	614

Lantmäteristyrelsen, riksantikvarieämbetet och ortnamnsarkivet i Uppsala har genom inbördes samverkan skapat förutsättningar för att bevaka de kulturhistoriska intressena enligt riksdagens intentioner. Behovet av ytterligare åtgärder får sålunda inte bedömas mot bakgrund endast av i motionen 1973:958 redovisade uppgifter om tidigare preliminära förslag.

Genom utformningen av den nämnda motionen riktas intresset särskilt mot de namn som måste ändras för att bli unika inom en kommun. Riksantikvarieämbetet har ansett att den lämpligaste metoden är att kombinera dessa namn med sockennamn. Som framgår av den ovan återgivna tabellen har sådana skäl varit framträdande t. ex. i Uppsala kommun.

Lantmäteristyrelsen har bl. a. påpekat möjligheten att ge enbart sockennamnet åt fastigheter med namn som Prästbolet, Kyrkbyn o. d.

Utskottet har vid sin bedömning i detta sammanhang inte kunnat

finna att några principiellt nya argument anförts för att socknen skall behållas som registerområde. Snarare torde vissa av argumenten för detta ha förlorat i tyngd genom den av motionärerna i huvudsak obeaktade praxis i namnfrågorna som nu kan skönjas. Denna praxis innebär bl. a. att kulturhistoriskt intressanta by- och kommunnamn kan bevaras i sammanfattning med ett sockennamn. Inte heller har vad ytterligare anförts om den kulturhistoriska vetenskapens behov såvitt avser namnfrågorna föranlett ett ändrat bedömande. Samtliga gällande fastighetsnamn redovisas. Den nuvarande by- och gårdsindelningen redovisas på den ekonomiska kartan. Även om sålunda utskottet kan – som tidigare – ansluta sig till syftet att främja de kulturhistoriska intressena leder bedömningen dock inte till en tillstyrkan av motionsförslaget.

Den i motionen 1973:958 förordade omprövningen anges även böra syfta till att vidga *a l l m ä n h e t e n s m e d v e r k a n*, genom att intresserade kan få större möjligheter att ge sin mening till känna på ett tidigt planeringsstadium. Motionärerna anför att det är angeläget att berörda personer får möjlighet att medverka vid det preliminära förslagets upprättande.

Allmänhetens medverkan påkallas genom att lantmäteristyrelsens förslag utställs för allmänheten, som dessförinnan genom tidningar eller andra organ bör ha fått information om arbetet och hur förslagen kommer att vidare beredas. Berörda fastighetsägare skall genom kungörelser i tidning eller på annat lämpligt sätt beredas tillfälle att ta del av förslagen. Kommunerna medverkar i många fall genom underhandskontakter före utställandet. Sedan förslagen utställts skall de föreläggas kommunernas fullmäktige eller samarbetsnämnd för yttrande.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att allmänhetens möjlighet till medverkan är väsentlig i även dessa sammanhang. Utskottet har dock *inte övertygats om att utställandet av mer eller mindre preliminära förslag skulle tjäna det avsedda syftet och kan därför inte biträda förslaget.*

Slutligen föreslås i motionen 1973:957 att förslag om ändringar av ortnamn m. m. regelmässigt underställs *r i k s a n t i k v a r i e ä m b e t e t s p r ö v n i n g*.

Förslaget torde syfta till att säkra riksantikvarieämbetets fortsatta medverkan i beteckningsreformen efter i stort sett de grunder som överenskommits mellan ämbetet och lantmäteristyrelsen. Denna medverkan motsvaras emellertid inte av ett formellt uppdrag. Enligt styrelsens uppgifter har det visat sig föreligga risk för att ämbetets knappa resurser lägger hinder i vägen för reformens genomförande i en takt som är anpassad för fastighetsregisterreformen i övrigt. Med hänsyn till vad ovan anförts om värdet av en fortlöpande kulturhistorisk granskning bör enligt civilutskottets mening skapas formella och reella förutsättningar för att beteckningsreformen kan genomföras på önskat sätt. Vad utskottet sålunda anført bör ges Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet hemställer

1. beträffande socken som registerområde att riksdagen avslår motionen 1973:958 i motsvarande del,
2. beträffande allmänhetens medverkan i beteckningsreformen att riksdagen avslår motionen 1973:958 i motsvarande del,
3. beträffande riksantikvarieämbetets medverkan i beteckningsreformen att riksdagen i anledning av motionen 1973:957 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 6 mars 1973

På civilutskottets vägnar

ERIK GREBÄCK

Närvarande: herrar Grebäck (c), Almgren (s), Tobé (fp), Kristiansson i Örkelljunga (s), fröken Ljungberg (m), herrar Petersson i Nybro (s), Lindkvist (s), Henrikson (s), fru Olsson i Hölö (c), herrar Claeson (vpk), Jadestig (s), Åkerfeldt (c), Franzén (s), Annerås (fp) och Adolfsson (m).

Särskilt yttrande

av herr Åkerfeldt (c):

För att ytterligare utöver vad utskottet anfört tillgodose de väsentliga intressen som förespråkats i motionen bör, enligt min mening, övervägas att ställa upp en generell huvudregel för de fall där samma by- och hemmansnamn förekommer i flera socknar inom en kommun. I dessa fall bör namnet, om inte alldeles särskilda språkliga hinder möter, konstrueras som ett dubbelnamn, på lämpligt sätt sammansatt av sockennamnet och by- eller hemmansnamnet. Härmed skulle ges en garanti för att namnskicket såväl bevarar kulturhistorisk tradition som fyller en lokaliserande uppgift. Om en sådan huvudregel införs ges därmed också en garanti för att en väsentlig intressetyp alltid tillgodoses trots att talan inte får föras mot lantmäteristyrelsens beslut och trots att praktiska hänsyn inte alltid medger en så god kontakt med allmänheten i dessa frågor som i och för sig är önskvärd.

Nr 8

Civilutskottets betänkande i anledning av propositionen 1973:1 i vad avser anslag för budgetåret 1973/74 till centralnämnden för fastighetsdata jämte motioner.

Propositionen

Kungl. Maj:t har i propositionen 1973:1 bilaga 4 (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen att till Centralnämnden för fastighetsdata för budgetåret 1973/74 anvisa ett förslagsanslag av 13 790 000 kr.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionerna 1973:

537 av herr Tobé (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar ge Kungl. Maj:t till känna att en redovisning för kostnader och kostnadsansvar vid ett fullföljande av databanksprojektet snarast bör lämnas riksdagen,

879 av herr Turesson (m) vari hemställs

1. att riksdagen måtte som sin mening uttala att fastighetsregisterreformens försöksverksamhet med driftsystem 1 begränsas till Uppsala län med start av formell drift den 1 juli 1974, varvid fastighets- och inskrivningsregistren i databanken blir officiella och de manuella registren upphör att föras,

2. att riksdagen måtte som sin mening uttala att inga ytterligare områden utöver Uppsala län ansluts till eller förbereds för anslutning till driftsystem 1 innan erfarenheter vunnits och utvärdering genomförts av den formella driften i Uppsala,

3. att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att 2 miljoner kr. av de medel som friställs genom att Stockholms och Malmöhus län tills vidare inte omläggs ställs till statskontorets och centralnämndens för fastighetsdata förfogande i samråd för en försöksverksamhet med utvärdering av regional fastighetsdatabehandling enligt riktlinjer i statskontorets tidigare åberopade yttrande,

4. att riksdagen måtte uttala att staten skall ersätta kommunala merutgifter för de kommuner som berörs av driftsystem 1,

5. att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en översyn av de möjligheter som finns att rationalisera verksamheten inom de fastighetsdomstolar som inte ansluts till ADB-system,

6. att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att lantmäteristyrelsen övertar ansvaret för koordinatsättningsfrågorna, samt

7. att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning angående frågor om fastighetsregisterreformens huvudmannaskap, innefattande även frågan om sammanslagning av centralnämnden för fastighetsdata med statens lantmäteriverk,

958 av herr Svanström m. fl. (c, s, fp, m, vpk) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en omprövning av fastighetsregisterreformen i enlighet med i motionen framförda förslag, såvitt avser prövning av möjligheten att decentralisera fastighetsdata till ett antal regioner,

1557 av herr Fällidin m. fl. (c) vari föreslås att riksdagen hos Kungl. Maj:t uttalar sig för en omprövning av principbeslutet om en central enhet för fastighets- och inskrivningsdata och att förutsättningarna för en decentraliserad registeradministration på fastighets- och inskrivningsregistreringens område snarast blir föremål för utredning, med beaktande av ekonomiska konsekvenser och effektivitets- och säkerhetssynpunkter,

1573 av herr Ringaby m. fl. (m, c, fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en förnyad prövning av riksdagens tidigare beslut om en central databank för fastighetsregister i enlighet med vad som i motionen anförts.

Utskottet

Utskottet har i detta ärende inhämtat upplysningar och synpunkter bl. a. genom företrädare för justitie- och civildepartementen, centralnämnden för fastighetsdata (CFD), lantmäteristyrelsen, statskontoret, Svenska kommunförbundet och personalorganisationerna vid CFD.

Riksdagen har genom beslut åren 1968 och 1970 godkänt att ett nytt fastighetsregister respektive ett nytt inskrivningsregister skulle föras med användande av automatisk databehandling (ADB) vid en central anläggning. Försöksverksamhet har bedrivits och bedrivs fortfarande.

CFD, som har till uppgift att förbereda uppbyggnad av registren, har i april 1972 bl. a. föreslagit att försöken skall fortsätta och från och med den 1 juli 1974 beträffande Uppsala län avlösas av ett driftsystem 1 med officiella dataregister. Detta första driftsystem skall enligt förslaget successivt utvidgas att gälla Gävle kommun, Stockholms län, delar av Malmöhus län samt delar av Göteborgs och Bohus län. Systemet föreslås avlösas av ett driftsystem 2 för hela landet i slutet av år 1976.

Vad justitieministern anför i propositionen (s. 23–25) innebär att *för driftsystem 1 bör väljas ett terminalbaserat centralt system*, knutet till datorutrustning i Gävle. Denna utrustning förutsätts tillhandahållas genom datamaskincentralen för administrativ databehandling. Datorfrågan kommer att beröras i finansutskottets betänkande FiU 1973:11. Civilutskottet har ingen invändning mot den sålunda förordade systemuppbyggnaden i driftsystem 1.

Enligt tidigare beslut skall fastighets- och inskrivningsregister ingå i centrala system. Justitieministern anför dock att *alternativa lösningar för driftsystem 2* bör undersökas och återoppar därvid den snabba tekniska utvecklingen. Vidare erinras om att arbetet inom datasamordningskommittén (DASK) kan påverka frågan om hur driftsystem 2 bör byggas upp.

I motionerna 1973:958, 1557 och 1573 framställs yrkanden i skild utformning som alla syftar till att slå fast att tidigare principbeslut om att

registren skall förläggas till en central dator inte får hindra att andra alternativ – främst med regional registeradministration – kan övervägas.

Ändrade förhållanden har redan lett till att utvecklingsarbetet omfattar flera alternativ. Datasamordningskommitténs direktiv, justitieministerns uttalanden till statsrådsprotokollet och de nämnda motionernas huvudsyfte innebär sålunda anslutning till meningen att statsmakterna, när frågan om ett definitivt beslut aktualiseras, skall stå obundna av 1968 och 1970 års beslut, i vad avser centrala system.

Härtill anknyter förslaget i motionen 1973:537 om att en *redovisning för kostnader och kostnadsramar* vid ett fullföljande av databanksprojektet snarast bör lämnas riksdagen.

Riksdagen kommer att få ta ställning till hur projektet slutligen skall genomföras i ett driftsystem 2. De förslag som därvid föreläggs riksdagen avses grundade på en bedömning av skilda alternativa lösningar – även ur kostnadssynpunkt. Dessa bedömningar kräver ytterligare underlag. Utskottet utgår från att då dessa förslag läggs fram för riksdagen också bästa möjliga kostnadskalkyler m. m. presenteras. Mot denna bakgrund finns inte anledning till ett särskilt riksdagens beslut enligt motionsförslaget, vars syfte kan väntas bli tillgodosett dessförutan.

Motionen 1973:879 innehåller även hemställan att riksdagen måtte uttala att staten skall ersätta *kommunala merutgifter* inom driftsystem 1. Motionen synes närmast avse kommunal fastighetsregistermyndighets totala medverkan i upplägningen av det nya fastighetsregistret och inte endast vad som direkt anknyter till den tekniska överföringen. Det finns nu kommunal fastighetsregistermyndighet i 37 kommuner. Av dessa ligger en, Uppsala, inom Uppsala län. Inom de områden som i övrigt nämnts som aktuella för driftsystem 1 ligger 13 *kommunala fastighetsregistermyndigheter*.

Kungl. Maj:t har tidigare lämnat länsstyrelserna uppdrag som bl. a. syftar till en undersökning av om ytterligare organisationsförändringar bör ske innan det nya fastighetsregistret lagts upp. Kungl. Maj:t torde inom kort anmoda länsstyrelserna att redovisa detta uppdrag. Frågan om de indirekta kostnader kommunerna kan åsamkas genom fastighetsbetecknings- och fastighetsregisterreformerna utreds inom civildepartementet.

Enligt utskottets mening bör riksdagen inte genom ett yrkat uttalande med avsteg från allmänna regler om fördelning av kostnaden efter huvudmannaskap föregripa de undersökningar som nu görs. Utgångspunkten för dessa undersökningar ger anledning till antagande att de statliga och kommunala intressena kan förenas.

De *undersökningar av alternativa lösningar* som väntas ge underlag för ett kommande slutligt avgörande skall enligt propositionen ingå som ett led – och ett mycket viktigt sådant – i CFD:s arbete på utvecklingen av driftsystem 2. I motionen 1973:958 har förordats att ett utredningsuppdrag skulle ges statskontoret medan motionen 1973:879 innehåller ett konkret yrkande om att 2 milj. kr. av anslaget skulle uttryckligen reserveras för en utvärdering genom statskontoret och CFD av regional fastighetsdatabehandling.

Utskottet, som tagit del av dels de yttranden från statskontoret som utgör utgångspunkt för flera av de motionsförslag som framförts, dels statskontorets nu sammanfattade ståndpunkter, har inte funnit anledning förorda att riksdagen nu tar ställning till utredningsarbetets närmare uppläggning. Kungl. Maj:t bör ge de föreskrifter som erfordras för att godtagbar utredning skall kunna läggas till grund för statsmakternas kommande beslut.

I frågan om vilka *områden som skall ingå i driftsystem I* anförs i propositionen att utbyggnaden bör ske i etapper och att systemet bör omfatta Uppsala län fr. o. m. den 1 juli 1974. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om vilka ytterligare områden driftsystem I skall omfatta. Härtill anknyter det förslag till lag om ändring i jordabalken som lags fram i prop. 1973:13 och som behandlas i utskottets betänkande CU 1973:9.

Mot vad sålunda anförts i statsverkspropositionen har invändning gjorts genom motionen 1973:879. Däri hemställs att riksdagen bl. a. skulle uttala sig för en begränsning av driftsystem I till Uppsala län med start av formell drift, i enlighet med vad även justitieministern anført, den 1 juli 1974.

Vid utskottsbehandlingen har konstaterats enighet om att ett system i formell drift behövs för att ge ytterligare erfarenheter av transaktionsvolymer och rationaliseringseffekter under olika förhållanden. Någon invändning har inte heller rests beträffande en utbyggnad av driftsystem I för Uppsala län.

Förslaget att begränsa driftsystem I till Uppsala län utgår från att utvärdering av den formella driften i detta län bör föregå beslut om att tillämpa systemet i ytterligare områden. Det har vidare förts fram farhågor att, om driftsystem I med sitt formellt centrala system tillämpas beträffande en stor andel av landets fastigheter, detta kan tas till intäkt för att omläggning till regional registeradministration är ogenomförbar, dyr och eljest olämplig.

Anslagsberäkningen utgår från att arbete med överföring av ytterligare uppgifter från manuella register till ADB-register skall ske redan under innevarande år för att möjliggöra att uppgifterna används i formell drift med början efter den 1 juli 1974. Motionsyrkandet, i vad det hänvisar till kostnadsbesparingar, skulle kunna tolkas så att även detta arbete skulle avbrytas. Detta skulle medföra onödiga kostnader utan motsvarande fördelar.

Enligt vad utskottet erfarit utgår arbetet med den tekniska reformdelen från att konvertering till annat maskinsystem skall vara möjlig. Mot bakgrund vidare av den ovan angivna ståndpunkten att statsmakterna i sitt slutliga avgörande skall kunna göra av tidigare beslut obundna bedömningar har utskottet inte anledning förutsätta annat än att även Kungl. Maj:ts beslut om en etappvis utbyggnad av driftsystem I utgår från samma förutsättningar.

Utskottet kan sålunda inte ansluta sig till ett yrkande som innebär annan begränsning av den etappvisa utbyggnaden av driftsystem I än att

utvecklingen inte får läsas. Med hänsyn till det anförda har utskottet därför ingen invändning mot att denna utbyggnad även utanför Uppsala län får ske enligt Kungl. Maj:ts beslut.

Vad i motionen 1973:879 hemställts angående översyn av ytterligare *rationaliseringsmöjligheter* vid vissa fastighetsdomstolar har inte föranlett utskottet till annat uttalande än att syftet torde i möjlig mån beaktas utan någon riksdagens åtgärd.

Vidare har i motionen 1973:879 förordats att lantmäteristyrelsen skulle överta *ansvaret för koordinatregistreringen*. Denna registrering har nu genomförts beträffande alla för driftsystem 1 aktuella områden utom Malmöhus län. Motionärens hänvisning till statskontorets remissvar anger att syftet är att om möjligt införa koordinatuppgifterna i fastighetsbeskattningsregistren. Härmed avses möjlighet ges att utnyttja koordinatuppgifterna utan att avvakta fastighetsregistrets uppbyggnad. Motionären anför dock tvivel angående dessa koordinatvärdens nytta för länsplanerna.

Utskottet har – trots en positiv uppfattning om koordinatuppgifternas värde för länsstyrelserna m. fl. inom även den fysiska planeringens område – inte funnit sådant samband mellan det angivna syftet och förslaget om ändrat huvudmannaskap att anledning finns att tillstyrka motionen i denna del.

Slutligen hemställs i motionen 1973:879 att riksdagen skall begära utredning om *huvudmannaskapet för fastighetsregisterreformen*, innefattande även frågan om sammanslagning av CFD med det blivande lantmäteriverket. Nu anförda motiv för utredningsyrkandet utgörs i allt väsentligt av skäl som anses tala för att lantmäteriverket inträder som chefsmyndighet.

Utskottet har för sin del inte övertygats om att sålunda anförda skäl bör aktualisera den begärda utredningen. Det till såväl fastighetsregistret som inskrivningsregistret – med skilda huvudmän – anknutna arbetet är i många fall av speciell natur. Med hänsyn därtill och till att detta viktiga arbete och de anställdas personliga planeringsmöjligheter inte bör störas av radikala organisatoriska överväganden avstyrks motionsyrkandet.

Mot *anslagsberäkningen* har i motionerna inte gjorts annan invändning än den som kan ligga i det ovan behandlade yrkandet i motionen 1973:879 om en utvärdering av driftsystem 1 för Uppsala län. Utskottet finner inte anledning till särskilt uttalande.

Utskottet hemställer

1. beträffande alternativa lösningar för driftsystem 2 att riksdagen lämnar motionerna 1973:958, i denna del, 1557 och 1573 utan ytterligare åtgärd,
2. beträffande redovisning för kostnader m. m. att riksdagen avslår motionen 1973:537,
3. beträffande kommunala merutgifter att riksdagen avslår motionen 1973:879, yrkandet 4,
4. beträffande sättet för undersökningar av alternativa lösningar för driftsystem 2 att riksdagen avslår motionen 1973:879,

- yrkandet 3, och 958, i vad motionen inte behandlats i utskottets betänkande CU 1973:7 eller under 1 ovan,
5. beträffande områden som skall ingå i driftsystem 1 att riksdagen avslår motionen 1973:879, yrkandena 1 och 2,
 6. beträffande viss rationalisering att riksdagen avslår motionen 1973:879, yrkandet 5,
 7. beträffande ansvaret för koordinatregistreringen att riksdagen avslår motionen 1973:879, yrkandet 6,
 8. beträffande huvudmannskapet för fastighetsregisterreformen att riksdagen avslår motionen 1973:879, yrkandet 7,
 9. beträffande anslag att riksdagen till *Centralnämnden för fastighetsdata* för budgetåret 1973/74 anvisar ett förslagsanslag av 13 790 000 kr.

Stockholm den 6 mars 1973

På civilutskottets vägnar
ERIK GREBÄCK

Närvarande: se under betänkandet CU 1973:7.

Reservation

beträffande *områden som skall ingå i driftsystem 1*

av herrar Grebäck (c), Tobé (fp), fröken Ljungberg (m), fru Olsson i Hölö (c) herrar Åkerfeldt (c), Annerås (fp) och Adolfsson (m) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Enligt vad" och på s. 10 slutar med "Kungl. Maj:ts beslut" bort ha följande lydelse:

Ett fastighetsdatasystem i formell drift med inövade rutiner och anslutna terminaler innebär både ekonomiskt och psykologiskt en kapitaltillgång. Ju fler fastigheter som ingår i systemet, ju högre uppfattas värdet av denna tillgång. Om därtill läggs en naturlig motvilja mot täta förändringar kan ett driftsystem 1 av stor omfattning och med stark anknytning till tätortsområden med hög användningsfrekvens uppfattas som ett starkt skäl för att se kritiskt på alternativa lösningar. På så sätt kan en utbyggnad av driftsystem 1 enligt de förslag som torde komma att leda Kungl. Maj:ts bedömningar innebära en faktisk om än inte avsedd begränsning av det obundna val mellan alternativa lösningar för ett driftsystem 2 som stämsmakterna bör förbehålla sig. Riksdagen bör därför i detta sammanhang uttala att vidgningar av driftsystem 1 utanför Uppsala län och Gävle kommun skall ske endast efter riksdagens hörande. I betänkandet CU 1973:9 behandlas frågan om ett fästande av denna princip vid lagstiftningen. Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna.

dels utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande områden som skall ingå i driftsystem 1 att riksdagen i anledning av motionen 1973:879, yrkandena 1 och 2, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

Nr 9

Civilutskottets betänkande i anledning av propositionen 1973:13 med förslag till lag om inskrivningsregister, m. m., jämte motioner.

Propositionen

Kungl. Maj:t har i propositionen 1973:13 föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1. lag om ändring i jordabalken,
2. lag om inskrivningsregister,
3. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988),
4. lag om ändring i lagen (1932:169) om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet,
5. lag om ändring i lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat de i anledning av propositionen väckta motionerna 1973:

1584 av herrar Boo (c) och Svanström (c) vari hemställs att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 13 beslutar att övergång till inskrivning i inskrivningsregister för viss inskrivningsmyndighets område eller del av sådant område i varje enskilt fall skall underställas riksdagens prövning,

1585 av herrar Winberg (m) och Turesson (m) vari hemställs att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition 1973:13.

Utskottet

Det generella avslagsyrkandet i motionen 1973:1585 grundas på att tillräcklig utredning ännu saknas för ett slutgiltigt ställningstagande till ett nytt inskrivningssystem.

Vid behandlingen av frågor om det fortsatta arbetet med ett ADB-baserat system för fastighetsregistreringen och inskrivningsväsendet (CU 1973:8) har utskottet konstaterat enighet om att den pågående försöksverksamheten skall ersättas av ett första driftsystem (driftsystem I) för begränsade delar av landet även om skilda meningar yppats om vilka delar som skall komma i fråga. Ett ADB-system i formell drift för någon del av landet förutsätter lagändringar av den typ som föreslagits i propositionen. Ett bifall till motionsyrkandet skulle således innebära att man avstår från de erfarenheter av formell drift som bl. a. i motionen 1973:879 avsetts ge underlag för beslut om ett definitivt driftsystem.

Motionen 1973:1585 avstyrks sålunda.

Motionen 1973:1584 syftar till att genom lagstiftning säkra att driftsystem 1 inte vidgas till att omfatta andra områden än de som riksdagen godkänner. Utskottet har i betänkandet CU 1973:8 förordat att Kungl. Maj:t skall ha att besluta om vilka områden driftsystem 1 skall omfatta. Även vid motsatt ståndpunkt borde riksdagens mening i denna del kunna få erforderligt uttryck genom uttalanden i samband med anvisning av anslag. Motionen avstyrks.

Vad lagförslagen i övrigt innehåller har inte gett utskottet anledning till erinran. Som anges i propositionen (s. 39) är förslagen utformade för att användas under driftsystem 1. Förnyade överväganden och omprövning blir aktuella då anledning ges att pröva reglerna för ett definitivt system. Anledning finns inte till annat antagande än att Kungl. Maj:t i detta sammanhang kommer att redovisa erfarenheterna även av lagstiftningen och överväganden i anslutning därtill. Utskottet tillstyrker sålunda att riksdagen antar lagförslagen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1973:1585,
2. att riksdagen med avslag å motionen 1973:1584 antar vid propositionen 1973:13 fogat förslag till lag om ändring i jordabalken,
3. att riksdagen antar vid propositionen 1973:13 fogade förslag till
 1. lag om inskrivningsregister,
 2. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988),
 3. lag om ändring i lagen (1932:169) om uppläggande av nya fastighetsböcker för landet,
 4. lag om ändring i lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering.

Stockholm den 6 mars 1973

På civilutskottets vägnar

ERIK GREBÄCK

Närvarande: se under betänkandet CU 1973:7.

Reservation

av herrar Grebäck (c), Tobé (fp), fröken Ljungberg (m), fru Olsson i Hölö (c), herrar Åkerfeldt (c), Annerås (fp) och Adolfsson (m) som - under förutsättning av bifall till den vid utskottets betänkande CU 1973:8 fogade reservationen - anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 14 som börjar med

”Motionen 1973:1584” och slutar med ”Motionen avstyrks” bort ha följande lydelse:

Motionen 1973:1584 ansluter till den fråga om utbyggnaden av driftsystem 1 som behandlas i utskottets betänkande CU 1973:8. Utskottet har där funnit övervägande skäl tala för att riksdagen skall fatta närmare beslut om denna utbyggnad. Denna anknytning till riksdagens vilja bör i klarhetens intresse komma till uttryck i lydelsen av 19 kap. 24 § jordabalken,

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till motionen 1973:1584 och med förklaring att Kungl. Maj:ts förslag inte kunnat oförändrat antagas för sin del antar förslag till lag om ändring i jordabalken med ikraftträdandebestämmelser av följande lydelse:

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974 beträffande Uppsala län och Gävle kommun av Gävleborgs län.

